

Lausunnonantaja: Suomen Teatterit ry
Meritullinkatu 33
00170 Helsinki

Vastaanottaja: Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

SUOMEN TEATTERIT RY:N LAUSUNTO KOSKIEN LUONNOSTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI ARPAJAINSLAIN UUDISTAMISEKSI

Sisäministeriö on pyytänyt huomattavan tiukalla, pääosin useimpien alojen kesätauolle sijoittuvalla lausuntoaikataululla lausuntoja koskien luonnosehdotusta hallituksen esitykseksi arpajaislain muuttamiseksi.

Suomen Teatterit ry on kotimainen ammattiteatterijärjestö, jonka jäsenistöön kuuluu yli 90 % kotimaisista valtionosuusjärjestelmään kuuluvista ammattiteattereista sekä Suomen Kansallisteatteri. Kansallisten taidelaitosten valtionrahoitus toteutetaan kokonaan veikkausvoittovaroista. Valtionosuusjärjestelmään kuuluvien taidelaitosten julkisessa rahoituskokonaisuudessa veikkausvoittovarojen suhteellinen osuus on kasvanut 2010-luvulla jatkuvasti. Kun vielä vuosikymmenen alussa valtionrahoituksesta noin puolet katettiin budjettivaroista ja puolet veikkausvoittovaroista, on lukuisten leikkausten jälkeen Veikkauksen osuus VOS-ammattiteattereiden rahoituksessa lisääntynyt. Veikkausvoittovarojen osuus teatterin valtionrahoituksesta on vuonna 2018 jo 55,65 %, ja sama Veikkaukseen painottuva rahoituskehitys jatkuu myös juuri julkistetussa VM:n esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2019.

Lausuntonaan Suomen Teatterit ry toteaa asiassa seuraavaa:

Esityksen keskeiset toimenpiteet ja niiden vaikutukset

Keskeinen lähtökohta lakiesityksessä on rahapeliautomaattien käyttöön liittyvien haittojen vähentäminen ottamalla käyttöön pakollinen tunnistautuminen sekä rajoittamalla pelaikaa ja pelitappioita. Lisääntyvät rajoitukset tulevat vähentämään pelaamista ja samalla pelaamisesta aiheutuvia haittoja, erityisesti siltä osin kuin nämä toimenpiteet helpottavat ongelmapelaamiseksi luokiteltavan pelaamisen rajoittamista. Tällainen kehitys tuottaa monia suotuisia yhteiskunnallisia vaikutuksia ja osaltaan vahvistaa suomalaisen rahapelijärjestelmän legitimitettä. Ongelmapelaamisen rajoittaminen on ehdottomasti sellainen tärkeä tavoite, jota voidaan pitää kiistatta kannatettavana.

Lakiesityksen yhteiskunnallisen vaikuttavuusarvioinnin puutteiden vuoksi ehdotettujen toimenpiteiden käyttöönotossa on ehdottomasti edettävä asteittain eikä ns ”kertarysäyksellä”. Siirtymäkauden olisi ulotuttava vähintään vuoteen 2023 siten, että vaikuttavuusarviointit tehdään aina kulloinkin toteutettujen toimenpiteiden jälkeen, ja vasta näiden vaikutusarviointien pohjalta päätetään, onko syytä jatkaa samalla kiristyvällä linjalla vai onko kokeillusta rajoituksesta syytä luopua.

Esityksessä todetaan, että vaikuttavuusarvioinnin perusteella voidaan rajoituksia muuttaa tai laajentaa. Sen sijaan esityksessä oleva muotoilu ei ole riittävän selkeä sen osalta, että se sisältäisi myös mahdollisuuden rajoitusten supistamiseen silloin, jos katsotaan, että jokin pelihaittojen ehkäisemiseen tähtäävä toimenpide ei toimi pelimarkkinassa sillä tavalla kuin oli ennakoitu. Tämäkin tärkeä mahdollisuus tulisi esityksessä tuoda selkeämmin esiin, koska ylimitoitetuilla pelaamista tosiasiallisesti rajoittavilla toimenpiteillä voi olla huomattavan kauaskantoisia vaikutuksia kotimaiseen pelimarkkinaan kokonaisuudessaan.

Toimenpiteiden laajempi vaikutus kotimaiseen pelimarkkinaan ja asian laajempi merkitys

Yhteistyössä Veikkauksen kanssa tulisi suunnitella sellainen pelihin tunnistautumisen ja siihen liittyvien toimenpiteiden kokonaisuus ja sisäänajoaikataulu, joka mahdollisimman tehokkaasti kohdistuisi nimenomaan ongelmapelaajiin, ja samalla kuitenkin haittaisi mahdollisimman vähän muuta kuin ongelmapelaamista. Johdonmukaista ja vastuullista lainvalmistelua olisi, että ensin kartoitetaan perusteellisesti ongelmat ja niiden vaikutukset, ja vasta sitten luodaan ratkaisut näiden ongelmien purkamiseksi. Nyt annetussa esitysluonnoksessa ehdotetaan siirtymistä suoraan järeisiin puuttumisen keinoihin, vaikkei vielä ole tietoa kevyempienkään keinojen vaikutuksesta.

On syytä huomauttaa, että lausuntopyynnössä kiireelliseksi kuvattu lainsäädäntöhanke ja sen aikataulu ovat kiireellisiä vain siksi, että lainsäädäntö- ja esiselvityshankkeelle on asetettu tarpeettoman kireä aikataulu. Kysymys pelihaittojen ehkäisemisestä ja tavoitteen saavuttamiseksi mahdollisista vaihtoehdoista ei ole uusi, eikä ole mitään erityistä syytä olla selvittämättä nyt esitettävien toimenpiteiden kokonaisvaikutuksia pelijärjestelmään ja suomalaisen monopolijärjestelmän legitimitettiin ennen kuin toimenpiteistä päätetään.

Nyt esitetyillä tunnistautumiseen liittyvillä toimenpiteillä, erityisesti huomattavan tiukassa muodossaan toteutuessaan, voisi olla sellaisia muuhunkin kuin ongelmapelaamiseen suoraan kohdistuvia vaikutuksia, jotka osaltaan voivat merkittävässä määrin kiihdyttää Veikkauksen markkinaosuuden pienenemistä ja monopoliaseman heikkenemistä kotimaisessa pelimarkkinassa.

Tällainen Veikkauksen monopoliaseman murtuminen, ja siitä seuraava todennäköinen suomalaisen pelimarkkinan aukeaminen kansainvälisten kaupallisten pelitoimijoiden lisenssijärjestelmäksi, tulisi väistämättä johtamaan uuteen pelimarkkinaan, jossa pelihaittojen ehkäiseminen on erilaisten selvitysten perusteella erittäin todennäköisesti monopolijärjestelmää huomattavasti tehottomampaa.

Erityisesti tämä esitettyjen huomattavan tiukkojen ja laajojen tunnistautumistoimenpiteiden potentiaalinen haittavaikutus pelimarkkinaan, joka ei ole toimenpiteiden ensisijaisena kohteena, tulisi huolellisesti selvittää ennen kyseisistä toimenpiteistä päättämistä. Siksi esitys olisi syytä siirtää

jatkovalmisteluun ennen lainsäädäntömuutoksista ja konkreettisista pelihaittoja ehkäisevistä toimenpiteistä päättämistä.

Vaikutus veikkausvoittovaroilla rahoitettujen alojen kehitykseen

Lakiesitykseen kirjattu näkemys siitä, että muutokset voidaan toteuttaa nykyisen budjetin kehyksessä, ei pidä paikkaansa. Jotta esitetyillä muutoksilla ei olisi vaikutuksia niihin tehtäviin, joita veikkausvoittovarojen tuella pyritään yhteiskunnalla toteuttamaan, on esityksessä otettava selkeästi kantaa siihen, miten se negatiivinen vaikutus, joka erityisesti huomattavan voimakkailla tunnistautumiseen velvoittavilla toimenpiteillä tulisi pelimarkkinaa olemaan, tulitisiin budjetissa vastaavasti yleishyödyllisillä veikkausvoittovaroilla tuetuilla aloilla kattamaan.

Veikkausvoittovarojen kehitykseen vaikuttavien negatiivisten vaikutusten osalta pitäisi huomioida, että a) pelihaittojen väheneminen todennäköisesti aiheuttaa yhteiskunnalle säästöjä, joka olisi peruste laskea useaan kertaan nostetun arpajaisveron tasoa – mikä vapauttaisi enemmän veikkausvoittovaroja yleishyödyllisiin tarkoituksiin, kompensoimaan lakimuutoksesta aiheutuvia pelituottojen menetyksiä, tai että b) mahdollinen vaihtoehtoinen ratkaisu olisi liittää ehdotukseen edellytys, että laista päättämisen lisäksi päätettäisiin varata valtiontalouden kehyksiin viimeistään vuodesta 2021 eteenpäin budjettivaroja kompensoimaan lakimuutoksesta johtuvia menetyksiä yleishyödyllisten alojen rahoituksessa.

Tampereella 10 elokuuta 2018

SUOMEN TEATTERIT – FINLANDS TEATRAR RY